

Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 година

През 2020 г. са анкетирани 243 млекопреработвателни предприятия, като предоставилите информация за дейността си са 241. В тях е преработено 717 млн. литра сурово мляко (вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни). Основен дял (94.4%) заема кравето мляко, което е с 4.9% повече спрямо 2019 г. И през 2020 г. овчето мляко заема второ място по преработено количество (с дял от 3.5%), като бележи ръст от 7.8% спрямо 2019 г. Козето мляко заема 1.5% от преработеното мляко и е с 12% повече спрямо 2019 г. При преработеното биволско мляко и смес, което заема 0.6% от общото мляко, се отчита спад на годишна база от 6.3%.

Графика 1

Количество преработено мляко в България (хил. литри)

Източник: МЗХГ, отдел „Агrostатистика“, анкети „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България“

Таблица 1

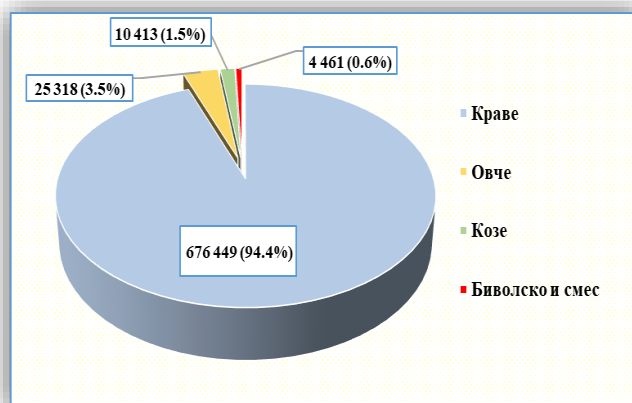
Декларираните количества преработено мляко през 2018, 2019 и 2020 година, вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни							
Вид на млякото	2018 г.		2019 г.		2020 г.		Изменение 2020/2019 (%)
	Количество (хил. литри)	Дял от пре- работеното мляко (%)	Количество (хил. литри)	Дял от пре- работеното мляко (%)	Количество (хил. литри)	Дял от пре- работеното мляко (%)	
Краве	641 533	94.4%	644 904	94.5%	676 449	94.4%	4.9%
Овче	25 098	3.7%	23 496	3.4%	25 318	3.5%	7.8%
Козе	8 923	1.3%	9 291	1.4%	10 413	1.5%	12.1%
Биволско и смес	3 690	0.6%	4 760	0.7%	4 461	0.6%	-6.3%
Общо:	679 244	100%	682 451	100%	716 641	100%	5.0%

Източник: МЗХГ, отдел „Агrostатистика“, анкети „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

През 2020 г. по данни, предоставени от млекопреработвателните предприятия, освен посочените в таблица 1 количества сурови млека по видове, включително доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни в производството на млечни продукти, са вложени допълнително и 6 107 тона концентрирано мляко, 7 316 тона мляко и сметана на прах, 6 020 тона млечен концентрат* и 1 362 тона други продукти (сметана, закваска, суроватка). Преработените количества сурово мляко, доставени от държавни членки на ЕС или внесени от трети страни, са почти 17 хил. тона общо.

* млечен концентрат – вид концентрирано мляко с по-високо водно съдържание от това на стандартното концентрирано мляко.

Графика 2
Преработено мляко по видове през 2020 година (хил. литри)

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България“

През последните години се наблюдава постоянен ръст на общото количество преработено мляко, като увеличението през 2020 г. спрямо предходната година е с 5.0%, което се дължи на по-голямото количество преработено краве, овче и козе мляко.

Таблица 2

Юридически статут на млекопреработвателните предприятия през 2020 година			
Юридически статут	Брой	Количество преработено мляко, вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни (хил. литри)	Дял от общото количество преработено мляко
Еднолични търговци	33	31 912	4.4%
Търговски дружества	201	682 712	95.3%
Други	7	2 017	0.3%
Общо:	241	716 641	100%

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

През 2020 г. се наблюдава увеличение с 3.1% на броя на млекопреработвателните предприятия (таблица 2) със статут на търговски дружества, регистрирани по ТЗ и занимаващи се с млекопреработвателна дейност и производство на млечни продукти. Те преработват 95.3% от млякото през изследваната година.

Таблица 3

Средно съдържание на млечни мазнини и млечни белтъчини в суровото мляко, постъпило за преработка през 2020 г.		
Вид мляко	Съдържание на мазнини	Съдържание на белтъчини
Краве мляко	3.69%	3.23%
Овче мляко	6.45%	5.28%
Козе мляко	3.59%	3.23%
Биволско мляко	6.89%	4.27%

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България“

Към 31.12.2020 г. в анкетираните и предоставили информация 241 млекопреработвателни предприятия са заети 8 260 служители и работници.

През 2020 г. общата стойност (без ДДС) на реализираните продукти от млекопреработвателните предприятия е 1.26 млрд. лева, което е с 10% повече спрямо 2019 г.

Таблица 4

Преработено мляко с произход от страната по райони (NUTS 2) през 2019 и 2020 г. (хил. литри)					
Статистически райони	2019 г.		2020 г.		Изменение общо мляко 2020/2019
	Общо мляко	в т. ч. краве	Общо мляко	в т. ч. краве	
Северозападен	66 174	62 411	67 735	64 073	2.4%
Северен централен	157 435	150 869	165 326	158 984	5.0%
Североизточен	65 702	60 797	68 810	63 094	4.7%
Югоизточен	91 313	85 748	91 055	85 951	-0.3%
Югозападен	59 293	57 995	57 666	56 034	-2.7%
Южен централен	230 168	214 718	249 356	232 580	8.3%
България	670 085	632 538	699 948	660 716	4.5%

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкети „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България“

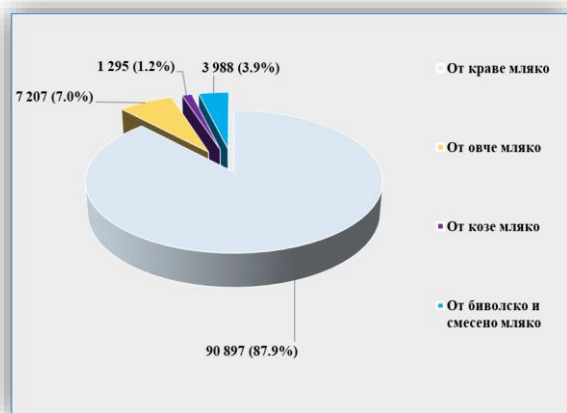
Таблица 5

Производство на млечни продукти в България през 2019 и 2020 г. според вида на млякото и брой на производителите, осъществявали производство през 2020 г.							
Крайни продукти, предназначени за консумация		Производство 2019 г.	Производство 2020 г.				Изменение на количеството 2020/2019
		Количество	Количество	Дял на всеки продукт от групата продукти (%)	Брой производители	Средно производство	
Течно пакетирано мляко (хил. литри)		71 396	74 834	100%	59	1 268	4.8%
Сметана – прясна или заквасена (тона)		2 707	2 906	100%	36	81	7.4%
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	от краве мляко	152 173	155 213	99.2%	122	1 272	2.0%
	от овче или смесено мляко	761	966	0.6%	27	36	26.9%
	от биволско мляко	305	318	0.2%	12	27	4.3%
	Общо:	153 239	156 497	100%	124	1 262	2.1%
Ароматизирани заквасени млека (с или без добавки), млечни десерти и напитки на млечна основа (тона)		12 979	13 856	100%	16	866	6.8%
Сирена (тона)	От краве мляко	89 777	90 897	87.9%	212	429	1.2%
	От овче мляко	6 586	7 207	7.0%	70	103	9.4%
	От козе мляко	1 118	1 295	1.2%	44	29	15.8%
	От биволско и смесено мляко	2 469	3 988	3.9%	51	78	61.5%
	Общо:	99 950	103 387	100%	216	479	3.4%
Топени и пушени сирена (тона)		1 891	1 600	100%	24	67	-15.4%

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“ – анкети „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България“

Графика 3

Производство на сирена според вида мляко (тонове)

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

Графика 4

Производство на основни млечни продукти в България

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

През 2020 г. производството на заквасено мляко (подсладено или неподсладено) се увеличава с 2.1% спрямо 2019 г. до 156 497 тона. Увеличение се отчита при всички видове заквасени млека, като най-значително е увеличението при произведеното заквасено мляко от овче мляко или смес – с 26.9%, от биволско мляко – с 4.3%. Най-голям дял заема заквасеното мляко от краве мляко 99.2%.

Ароматизираните заквасени млека (с или без добавки и др.) са с 6.8% повече спрямо 2019 г. и достигат 13 856 тона.

При сирената най-висок ръст от 61.5% се отчита при сиренето, произведено от биволско или смесено мляко, а най-нисък (1.2%) при произведеното сирене от краве мляко, което заема най-голям дял (87.9%) от произведените сирена (Таблица 5).

Производство на основни млечни продукти в България по статистически райони (NUTS 2)

Таблица 6

Производство на основни млечни продукти през 2020 година по статистически райони (NUTS 2)							
Продукти	Северо-западен район	Северен централен район	Северо-източен район	Юго-източен район	Юго-западен район	Южен централен район	България
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	2 145	10 693	13 233	232	12 022	36 509	74 834
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	13 213	39 389	16 640	7 862	15 194	64 199	156 497
Бяло саламулено сирене (тона)	5 677	24 664	7 560	5 964	2 636	19 958	66 459
Кашкавал (тона)	2 088	4 264	1 297	8 603	805	10 905	27 962

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

Производството на течно пакетирано мляко през 2020 година (графика 5) е най-високо в Южния централен район, като делът на този район спрямо общото производство е 48.8%. В Южния централен район се отчита и най-голямо производство на заквасено мляко (подсладено или неподсладено) с дял от 41.0% от общото производство, както и на кашкавал – 39.0% от цялото производство.

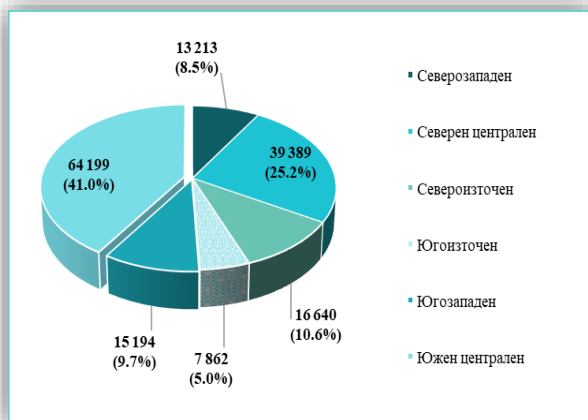
Най-голямо количество бяло саламулено сирене (графика 7) е произведено в Северния централен район и заема 37.1% от общото производство на национално ниво, но е с 1 186 тона по-малко спрямо 2019 г. (или с -4.6%).

Графика 5
Течно пакетирано мляко по райони (хил. литри)

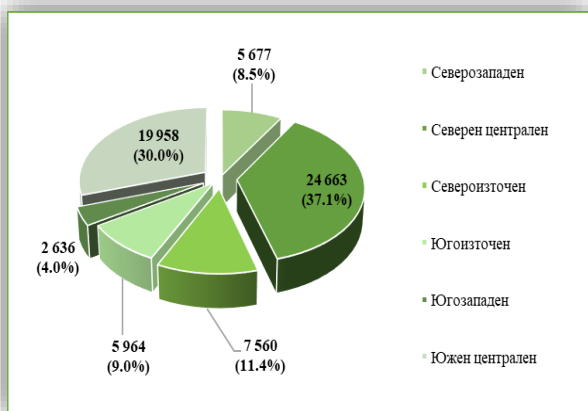
Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

Графика 6
Заквасено мляко по райони (тонове)

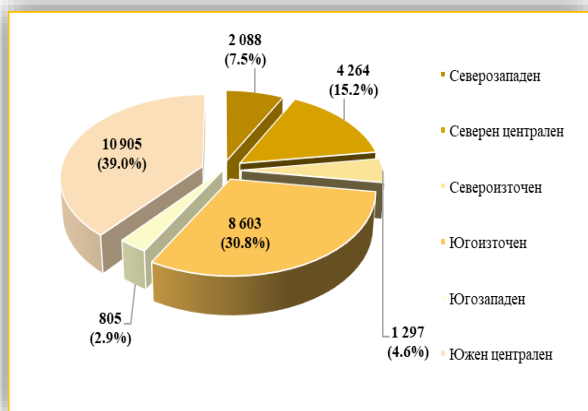
Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

Графика 7
Бяло саламулено сирене по райони (тонове)

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

Графика 8
Кашкавал по райони (тонове)

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2020 г.“

През 2020 г. са произведени 156 497 тона заквасени млека, почти 75 млн. литра течни пакетиран млека, 66 458 тона бели саламурени сирена и 27 962 тона кашкавал.

Наблюдава се увеличение с 11.9% при производството на пълномаслено или полумаслено заквасено мляко. Обезмасленото кисело мляко намалява с 56.9%, а заквасеното мляко за пиене – с 28.0% (Таблица 7).

Увеличението на произведените количества кашкавал през 2020 г. е със 7.6% спрямо 2019 г. Производството на кашкавал от овче мляко бележи ръст през 2020 г. от 38.7%, а при кашкавала от други млека – от 67.4%. Най-голям дял заема кашкавалът, произведен от краве мляко – 91.8%.

Бялото саламулено сирене се увеличава спрямо 2019 г. с 4 266 тона или с 6.9%. Нараства производството на бяло саламулено сирене от краве мляко с 5.7%, а производството на саламулено сирене с вложени растителни мазнини е с 9.6% повече. Най-голямо увеличение се наблюдава при производството на бяло саламулено сирене от други млека (биволско и смес) – с 34.6%.

Производството на топени и пушени сирена е с 15.4% по-малко, а на другите видове сирена се увеличава с 25.1%. През последните две години се наблюдава намаление на произведените други продукти от мляко. Отчетеното намаление през 2020 г. спрямо 2019 г. е със 75 тона.

Производството на сметана през 2020 г. е с ръст от 7.4% достигайки до 2 906 тона. При млечните мазнини се отчита намаление с 5.7%.

Таблица 7

Сравнение на производството на основни крайни продукти от млекопреработвателните предприятия през 2019 г. и 2020 г.					
Крайни продукти, предназначени за консумация		Производство 2019 г.	Производство 2020 г.		Изменение 2020/2019
		Количество	Количество	Дял на всеки продукт от групата продукти (%)	
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	Пълномаслено	19 437	29 087	38.9%	49.6%
	Полумаслено	49 259	43 970	58.8%	-10.7%
	Обезмаслено	2 700	1 777	2.3%	-34.2%
	Общо:	71 396	74 834	100.0%	4.8%
Сметана – прясна или заквасена (тона)	Общо:	2 707	2 906	100.0%	7.4%
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	Пълномаслено или полумаслено	121 168	135 531	86.6%	11.9%
	Обезмаслено	7 386	3 187	2.0%	-56.9%
	За пиене	24 685	17 779	11.4%	-28.0%
	Общо:	153 239	156 497	100.0%	2.1%
Млечни мазнини (тона)	Общо:	1 087	1 025	100.0%	-5.7%
Бяло саламурено сирене (тона)	От краве мляко	53 804	56 844	85.5%	5.7%
	в т.ч. с добавена растителна мазнина	12 575	13 780	20.7%	9.6%
	От овче мляко	5 639	5 913	8.9%	4.9%
	От други млека	2 749	3 702	5.6%	34.6%
	Общо:	62 192	66 459	100.0%	6.9%
Кашкавал (тона)	От краве мляко	24 470	25 676	91.8%	4.9%
	От овче мляко	831	1 153	4.1%	38.7%
	От други млека	677	1 133	4.1%	67.4%
	Общо:	25 978	27 962	100.0%	7.6%
Пресни сирена (вкл. извара) (тона)	Общо:	9 646	6 296	100.0%	-34.7%
Други сирена (тона)	Общо:	2 134	2 670	100.0%	25.1%
Топени и пушени сирена (тона)	Общо:	1 891	1 600	100.0%	-15.4%
Други продукти (тона)	Общо:	330	255	100.0%	-22.7%

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“, анкети „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България“

Производство и реализация на мляко в България

Таблица 8

Производство и реализация на мляко в България през 2020 година (хил. литри)		
Вид реализация	Общо мляко	в т.ч. краве
Преработено в предприятията	699 948	660 716
Директни продажби, собствена консумация и друга употреба в стопанствата	275 862	195 365
Общо добито мляко:	975 810	856 081

Източник: МЗХГ, отдел „Агостатистика“

Регистрираните земеделски стопани и млекопреработвателни предприятия по Наредба № 26/2010 за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход са реализирали продажби на общо 81 089 хил. литра сурово или преработено мляко, от което 68 854 хил. литра краве мляко (84.9%) и 8 588 хил. литра овче мляко (10.6%).

Продаденото сурово мляко директно на потребителите е 50 680 хил. литра, а преработеното мляко е 30 409 хил. литра. Произведени са 1 509 тона бяло саламурено сирене, 320 тона кашкавал, 4 526 тона кисели млека и други млечни продукти.

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Цел и предназначение – Целта на анкетата е да се определи броят на млекопреработвателните предприятия, да се събере информация за количеството на постъпилото за преработка сурово мляко по видове, за количеството и вида на постъпилите и вложени в производството междинни продукти, за произведените крайни млечни продукти, юридическия статут и броя на лицата, наети по трудов договор в отделните предприятия, за количеството на продадените продукти и стойността на продажбите.

Информацията от изследването се използва за изготвяне на анализи и програми в сектора. Тя се предоставя на МЗХГ, НСИ, научни и браншови организации, Европейската комисия, Евростат, ФАО и служи за вземане на управленски решения при провеждане на аграрната политика на национално и общностно равнище.

Нормативна уредба:

- Наредба за статистическите изследвания, провеждани в свиневъдството, говедовъдството, биволовъдството, овцевъдството, козевъдството и в производството на месо, мляко и млечни продукти приета с ПМС № 301 от 6.11.2006 г., обн. ДВ, бр. 93 от 17.11.2006 г.;
- Директива 96/16/ЕО на Съвета от 19 март 1996 година относно статистическите изследвания на млякото и млечните продукти;
- Решение 97/80/ЕО на Комисията относно въвеждане на разпоредби за прилагането на Директива 96/16/ЕО на Съвета относно статистическите изследвания на млякото и млечните продукти;
- Регламент (ЕИО) 3924/91 относно установяване на статистическо изследване на промишлената продукция на Общността (PRODCOM).

Използваните класификации и дефиниции са посочени в Директива 96/16/ЕО и Решение 97/80/ЕО; КИД 2008.

Източници на информация – Анкетата се реализира от експертите по агростатистика от 28-те областни дирекции „Земеделие” към МЗХГ, които провеждат интервю с управителя на млекопреработвателното предприятие или упълномощено от него лице и попълват статистически въпросник за изследваните характеристики в сектора или получават данните чрез изпратен по електронна поща попълнен от млекопреработвателното предприятие въпросник. Част от предприятията са попълнили исканата информация онлайн (15%), като за целта им е осигурен достъп чрез парола до информационната система за агростатистика.

Изследвани статистически показатели:

1. Количество постъпило мляко за преработка, количество постъпили междинни продукти, количество произведени междинни продукти, количество произведени крайни продукти, количество продадени крайни продукти, стойност на продажбите без ДДС;
2. Юридически статут на предприятията и брой на лицата, наети на трудов договор в предприятието;

3. Основни показатели за млякото и млечните продукти – количество преработено мляко по вид (литри), съдържание на мастни вещества и белтъчини (%), произведени количества млечни продукти (килограми), продадени количества млечни продукти (килограми), стойност (лева);

Обхват – Анкетират се всички млекопреработвателни предприятия на територията на страната. Списъкът на предприятията е изготвен от отдел „Агростатистика“ при МЗХГ, като са използвани проведените анкети за дейността на млекопреработвателните предприятия през последните години и регистърът на БАБХ. Анкетират се всички предприятия, регистрирани с млекопреработвателна дейност през годината. Всяка година се включват новосъздадени млекопреработвателни предприятия, информация за които се получава от регистъра на БАБХ. Организацията и контролът на анкетата се извършва от отдел „Агростатистика“ към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“ на Министерството на земеделието, храните и горите.

Конфиденциалност – Националните правила за определяне на конфиденциалността са дефинирани в Закона за статистиката. Съгласно чл. 25 не могат да се разгласяват или предоставят индивидуалните статистически данни, както и статистическа информация, която обобщава данните за по-малко от три статистически единици или за съвкупност, в която относителният дял на стойността на изучаван параметър на една единица е над 85 на сто от общата стойност на този параметър за всички единици от съвкупността. Индивидуалните данни, получени за целите на статистическото изследване, не могат да се ползват като доказателства пред органите на изпълнителната и съдебната власт.

Достъпност и прозрачност – Данните за дейността на млекопреработвателните предприятия през изследваните години са достъпни за потребителите на електронната страница на МЗХГ:

[\(http://www.mzh.government.bg/bg/statistika-i-analizi/izsledvane-zhivotnovodstvo/danni/\)](http://www.mzh.government.bg/bg/statistika-i-analizi/izsledvane-zhivotnovodstvo/danni/),

съобразно установения срок в Националната статистическа програма. Основните резултати се публикуват в бюлетин от поредицата „Резултати и анализи“. Данните се публикуват в Статистическия справочник и Статистическия годишник на НСИ, предоставят се на Евростат. Допълнителна информация, извън публикуваната, за всички характеристики е достъпна и се осигурява при поискване при спазване на изискванията на Закона за статистиката.

Районите, цитирани в публикацията, са в съответствие с изискванията на общата класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана в Европейския съюз (NUTS 2), съгласно Регламент (ЕО) №176/2008. Районите, които образуват ниво 2 (NUTS 2), са, както следва: **Северозападен** – Видин, Враца, Монтана, Ловеч и Плевен; **Северен централен** – Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра; **Североизточен** – Варна, Добрич, Търговище и Шумен; **Югоизточен** – Бургас, Сливен, Ямбол и Стара Загора; **Югозападен** – Благоевград, Кюстендил, Перник, София (столица) и София; **Южен централен** – Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково.